

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 159/1-XV/4
21.02.2013. године

На основу члана 221. став 1. алинеја 16. и члана 266. Статута Факултета, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, одржаној дана 21.02.2013. године, донело следећу

О Д Л У К У

Прихвата се Извештај комисије са оценом докторске дисертације: КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОЈЕДИНЦА КАО ЧИНИОЦИ СИСТЕМА ВРЕДНОСТИ ПРИПАДНИКА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ, кандидата мр Драгане Аларгић и одобрава усмена одбрана.

Универзитет је дао сагласност на предлог теме 21.04.2009. године.

Ова се одлука упућује Стручном већу Универзитета на сагласност.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Комисији
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Милош Арсенијевић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр.6/2264
(број захтева)
22.02.2013.
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Веће научних области
друштвено-хуманистичких наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06),
дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата

Драгане (Ђорђе) Аларгић

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

Драгана (Ђорђе) Аларгић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под насловом:

Карактеристике појединца као чиниоци система вредности припадника војске Србије

Универзитет је дана 1.03.2011. својим актом под бр 020-3976/27 дао сагласност на
предлог теме докторске дисертације која је гласила:

Карактеристике појединца као чиниоци система вредности припадника војске Србије

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

Драгане (Ђорђе) Аларгић

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 20.12.2013. одлуком факултета под бр 1619/1-XIX/6 у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	установа у којој је запослен
1.	др Бора Кузмановић	редовни проф. у пензији	психологија	
2.	др Миланко Чабаркапа	ванредни проф.	исто	Филозофски ф.
3.	др Оливер Тошковић	доцент	исто	Филозофски ф.
4.	др Љубомир Касагић	редовни проф.	исто	Филозофски ф, Бања Лука

Наставно-научно веће факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске
дисертације на седници одржаној дана 21.02.2013.

Прилог:

1. Извештај комисије са предлогом
2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја
3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Милош Арсенијевић

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Филозофског факултета од 20. 12. 2012. године, изабрани смо у комисију за оцену и одбрану докторске дисертације **КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОЈЕДИНЦА КАО ЧИНИОЦИ СИСТЕМА ВРЕДНОСТИ ПРИПАДНИКА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ**, коју је поднела докторанд мр Драгана Аларгић. Након што смо прегледали и анализирали добијену дисертацију, подносимо Већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

Основни подаци о кандидату и дисертацији

Драгана Аларгић је рођена 1962. године у Сремској Митровици. Основну школу је завршила у Великим Радинцима, а средњу у Сремској Митровици. Студије психологије је завршила на Филозофском факултету у Новом Саду 1988. године, а магистрирала је 2003. на Одељењу за психологију Филозофског факултета у Београду са темом „Ставови према војном колективу у рату и њихови корелати“ (ментор проф. Бора Кузмановић).

Од 1989. године запослена је у Војсци Србије, где је радила као војни психолог у јединици у Сремској Митровици (до 1993), а потом у инжињеријској бригади и инжињеријском школском центру у Обреновцу (до 1996. године). Од 1996. је радила у Управи за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије, где је од 2005. до 2010. године била на дужности начелника Реферата за психологију. Од 2010. запослена је у Министарству одбране Републике Србије. Члан је Аналитичке групе Министарства одбране и Војске Србије и Мултисекторског координационог тела Владе Србије за спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србији .

Објавила је више научних и стручних чланака у војним и другим часописима и зборницима, учествовала у изради стручних публикација и више интерних приручника и упутстава из области војне психологије, сарађивала је на три пројекта Института за стратегијска истраживања Министарства одбране Републике Србије . Говори енглески језик. Поседује сертификат ECDL за рад на рачунару.

Докторска дисертација мр Драгане Аларгић **„Карактеристике појединца као чиниоци система вредности припадника Војске Србије“** написана је на укупно 238 страна и укључује следећа главна поглавља: Уводна разматрања (1-69), Предмет и циљеви истраживања (70-94), Методологија истраживања (95-110), Приказ и анализа резултата (111-189), Завршна дискусија (190-223), Закључци (224-228), Литература (229-236) и Прилози, који укључују инструменте за испитивање (упитнике и скале) и матрице интеркорелација вредности. На крају је дата кратка биографија кандидаткиње. Рад укључује и 77 табела, 4 шематска приказа и један графикон.

У уводном делу кандидаткиња се највише бави вредностима: схватањима, појмовним одређењем, теоријама, начинима мерења вредности и најважнијим резултатима досадашњих истраживања вредности у свету и код нас. У том контексту највише пажње посвећује схватању Рокича (Rokeach) и његовом начину испитивања вредности, јер ће тај приступ и сама применити у свом истраживању. Целокупно излагање о вредностима показује да кандидаткиња добро познаје ову проблематику, укључујући и новија схватања, да обраћа потребну пажњу на могуће различите приступе, дефиниције и начине мерења овог важног феномена.

У овом делу разматра и друштвено-политички контекст и глобализацију „као оквир за промену система вредности и војно организовање“. У вези с тим, анализира и приказује трансформацију Војске Србије и тзв. нови систем вредности у Војсци.

Важна тема у уводним разматрањима је и однос између личности и вредности, у оквиру које се бави неким схватањима и дефиницијама личности, стављајући нагласак на заступнике теорије црта и индивидуалних разлика, особито на Ајзенкову (Eysenck) теорију, која ће бити основа и за њен приступ проучавању везе личности и система вредности. И поред неких мањкавости овог уводног дела (извесна преопширност и местимична непотребна понављања), он је остварио очекивану функцију: омогућио је да се проучавани проблем контекстуализује, тј. да се разуме шири оквир и приступ проблему који кандидаткиња емпиријски истражује.

Предмет, циљеви и хипотезе емпиријског истраживања

Основни предмет истраживања, назначен у наслову рада, мр Драгана Аларгић прцизније артикулише преко три истраживачка питања:

1. Каква је структура вредности и којим вредностима припадници Војске придају највећи значај?
2. Да ли су са вредносним системом повезане особине личности и социодемографске карактеристике?
3. Да ли је дошло до промена у систему вредности припадника Војске Србије у односу на време непосредно пре започињања реформи Војске?

Овим питањима се практично одређују и главни циљеви истраживања. Општи циљ је био, према формулацији кандидаткиње, „да се у светлу савремених теорија личности (Ајзенкова теорија), као и теорија вредности (Рокичева теорија) испитају преференција и структура вредности којима припадници Војске Србије придају највећи значај, као и то како њихова поједина психолошка и демографска обележја утичу на процену значаја вредности у условима реформе Војске и транзиције државе“ (стр. 73). Ауторка сматра да се може говорити и о практичном циљу и значају истраживања: добијени налази могу послужити војним психолозима и носиоцима командних улога у доношењу низа практичних одлука (нпр. мотивисање и предвиђање понашања припадника Војске). На основу општег циља и три прецизније одређена проблема формулисано је више конкретних задатака који се односе на поједине фазе и елементе истраживања.

У складу са општим проблемом, циљевима и задацима истраживања, кандидаткиња је формулисала **шест општих хипотеза** истраживања, из којих је дедуковала више специфичних претпоставки које је истраживањем требало проверити. Пошто би било преопширно да у интегралној форми наводимо све опште и посебне хипотезе, можемо рећи да су, по нашем мишљењу, најважнија очекивања: да припадници Војске већи значај придају социјалним него личним вредностима (прва хипотеза), да се већи број појединачних вредности окупља (своди) у мањи број општих фактора (тзв. латентних структура), да постоји повезаност између особина личности и појединачних и општих вредности (четврта хипотеза, из које је изведено више појединачних, конкретних), да постоје разлике у приписивању значаја појединим и општим

вредностима у зависности од социодемографских обележја (трећа општа хипотеза, из које је такође изведено више специфичних).

Главне **зависне варијабле** у овом истраживању су биле вредности. Пошло се од Рокичевог схватања и листе вредности која је на основу ранијих истраживања у Војсци Србије (у којима је учествовала и кандидаткиња) делимично модификована и промењена. Тако се дошло до списка од 31 вредности: слобода избора, независност земље, патриотизам, част, правда, традиција, храброст, удобан живот, самопоштовање, образовање, безбедност земље, вера у Бога, мир у свету,

људска права, породица, послушност, одговорност, толеранција, човекољубивост, разборитост, улагање напора, демократски друштвени поредак, успех у животу, узбудљив живот, срећа, задовољство послом, солидарност, заштита животне средине, економски напредак државе, уметничко стваралаштво, посвећеност послу. У списку **независних варијабли** посебно су важне особине личности, од којих су три узете из Ајзенкове теорије личности: екстравертност-интровертност, неуротицизам и психотицизам. Уз то су укључене и: ауторитарност, конформизам, конзервативност, који се могу схватити и као системи ставова (као што то чини Ајзенк), и селф концепт (свест о себи, самопоимање). Другу групу независних варијабли чинила су социодемографска обележја: старост, пол, место живљења до 15 година старости, регион или садашње подручје живљења, социјално порекло (у смислу социјалног слоја), образовање, дужина стажа у Војсци и статус у Војсци Србије.

Методологија истраживања (поступак, методе, технике, узорак)

Ово истраживање је неексперименталног типа, тј. представља једну врсту теренске и корелационе студије и отуда је главни истраживачки метод анкета на одабраном узорку. За прикупљање података употребљени су упитници, односно различите стандардизоване скале (тестови) са задовољавајућим метријским карактеристикама. Тако је за испитивање екстравертности-интровертности, неуротицизма и психотицизма употребљен познати Ајзенков ЕРQ-тест личности који је више пута провераван и коришћен и у нашој средини. За испитивање ауторитарности употребљена је модификована Ајзенкова А-скала (модификацију извршили Момировић и Ковачевић), конформизам је испитиван адаптираном Ајзенковом скалом, варијантом која је означена као Ajz-C-скала (адаптацију обавили Момировић и Мраковић), а конзерватизам ревидираном Ајзенковом скалом (БЕСК-скала Стојића и Радовановића). За испитивање селф-концепта или самопоимања употребљен је Опачићев GENSELF-40, тест од 40 ставки уз које је давана Ликертова петостепена скала за одговарање на ставке. Ова скала укључује четири субскеле, које мере четири компоненте (димензије) самопоимања: слику о себи, генералну компетентност, мизантропију и локус контроле.

Као што је већ речено, систем вредности је испитиван преко скупа од 31 вредности уз које је нуђена петостепена скала за изражавање степена прихватања сваке појединачне вредности (од „сасвим неважно“ до „веома важно“). Осим што је донекле промењен скуп вредности у односу на Рокичеву листу, битно је промењен начин одговарања, јер је Рокич од својих испитаника само захтевао да рангују све понуђене вредности, а не и да оцењују степен значаја сваке вредности. Поред тога, Аларгићева је тражила да испитаници издвоје пет вредности које сматрају најважнијим и пет најмање важних како би на тај начин утврдила вредносне приоритете (што је нека врста скраћивања Рокичевог поступка).

Социодемографске карактеристике испитаника су регистроване преко краћег класичног упитника – низом затворених и отворених питања.

У избору испитаника примењен је вишеетапни модел избора пропорционалног стратификованог узорка. Коначни узорак је чинило 893 професионална припадника Војске Србије и Министарства одбране из свих категорија (официри, подофицири, професионални

војници, цивили) осим категорије генерала и пуковника, који због специфичног положаја и статуса нису довољно приступачни и погодни за ову врсту испитивања. У сваком случају, узорак је обухватио довољно велики део популације која је предмет истраживања. Кандидаткиња је приказала структуру узорка и по другим карактеристикама. Ту се види да је број припадника у неким категоријама мали, јер је и пропорција учешћа тих категорија у популацији мала.

Испитивање је обављено у интервалу од месец дана током 2008/09. године, у групама од по 15-20 испитаника. Групама је било потребно око 2 часа да одговоре на сва питања. Према процени кандидаткиње, остварени су сви неопходни услови за квалитетно анкетирање и испитаници су били мотивисани за давање одговора.

За обраду података коришћени су поступци дескриптивне статистике (пре свега просечне вредности и проценти), затим факторска анализа структуре вредности, каноничка дискриминациона анализа, каноничка корелациона анализа и регресиона анализа.

Кратак приказ резултата истраживања

Излагање и разматрање резултата истраживања кандидаткиња почиње дескриптивном анализом степена прихваћености (исказаног преко просечне оцене значаја) односно преференције појединачних вредности. Све испитиване вредности су прихваћене, али у различитој мери. Најпожељније за испитанике су: породица, правда, част, самопоштовање, безбедност земље, образовање, људска права, одговорност, срећа и економски напредак државе, док су најмање прихваћене: узбудљив живот, уметничко стваралаштво, демократски друштвени поредак, послушност, вера у Бога. Закључује да се преферирају највише социјалне вредности, какве су породица и правда, што је у складу са њеном првом хипотезом. У групи најмање прихваћених су оне које нису у уској вези са војном професијом.

Да би стекао потпунији увид у систем вредности испитаника, односно научно релевантнија слика, Аларгићева примењује факторску анализу, сложени поступак путем којег се открива на колико се основних димензија (фактора) могу свести све појединачне вредности. Ти фактори се третирају као латентне структуре, базичне димензије, али би се у овом случају могло говорити и о вредносним системима или синдромима вредности. Утврђено је пет релевантних фактора.

Први фактор дефинишу (наводимо по степену повезаности са фактором): толеранција, разборитост, човекољубивост, улагање напора, солидарност, заштита животне средине, економски напредак државе, посвећеност послу (дужност), уметничко стваралаштво, мир у свету и људска права. Овај фактор кандидаткиња назива рационално-хуманистички систем вредности или, једноставније, *рационалност и хуманизам*. И у овом, као и у другим случајевима, Аларгићева приликом анализе и интерпретације добијених фактора пореди резултате свог истраживања са резултатима других истраживања у којима је откривен сличан фактор.

Други фактор дефинишу вредности: независност земље, патриотизам, част, правда, слобода избора, традиција, безбедност земље и самопоштовање, и кандидаткиња га је назвала *слободарство и патриотизам*. Она наводи да је овај фактор идентификован и у неким ранијим истраживањима. Са трећим фактором корелирају: срећа, успех у животу, удобан живот, задовољство послом, породица, образовање и самопоштовање. Тај фактор је назвала *успех у животу и породична сигурност*, мада би се могао дати и неки други назив. Садржај четвртог фактора чине: послушност, вера у Бога, храброст, традиција, мир у свету и одговорност. Назвала га је *религиозност и традиционализам*. Најзад, пети фактор је биполаран, јер с њим позитивно корелирају: узбудљив живот, уметничко стваралаштво и демократски друштвени поредак, док је породица у негативној корелацији, тако да му је ауторка дала назив *културни хедонизам наспрам породичне везаности*. Састав овог фактора делује необично, особито што укључује и демократски поредак, али је могуће да се ова вредност доживљава као погодан друштвени оквир

за остваривање узбудљивог живота.

У даљој статистичкој анализи података кандидаткиња се бави везом између социо-демографских карактеристика и процене значаја вредности, примењујући поступак каноничке дискриминативне анализе, али на установљеним факторима вредности, а не на појединачним вредностима. На овом месту не можемо описивати разне кораке у овој сложеној анализи већ ћемо само изложити најважније налазе. Показало се да је старосна доб повезана са преференцијом одређених вредности: значајне разлике између млађих и старијих се јављају у три од пет базичних (тзв. латентних) димензија вредности. Млађи испитаници већи значај приписују рационализму и хуманизму, као и тзв. културном хедонизму, а старији преферирају успех и породичну сигурност. Пол се није показао као значајнији чинилац разлика у преференцији вредности, али јесте место живљења до 15 година старости: испитаници из сеоског подручја већи значај придају рационализму и хуманизму, а они из Београда преферирају религиозне, традиционалне, породичне и патриотске вредности. Овај мало необичан налаз захтева даље размишљање о могућој интерпретацији. Можда иза свега стоје специфични фактори селекције за војни позив. Проблем постаје компликованији ако се има у виду да, бар на први поглед, са претходним налазом није складан налаз који се односи на важност социјалног порекла у односу на објашњавање разлика у прихватању вредности. Наиме, патриотизму већи значај придају испитаници из земљорадничких, радничких и приватничких породица, него они из породица интелектуалаца и службеника, који више цене рационалност и хуманизам. Очекивало би се да је ових других више из Београда.

Разлике у преференцији вредности с обзиром на школску спрему испитаника такође подстичу на размишљање: они са нижим степеном образовања у већој мери прихватају рационалност и хуманизам, а испитаници са већим образовним статусом културни хедонизам наспрам породичне везаности.

Показало се да је и статус у Војсци значајан фактор у диференцирању вредносних система. Разлика се огледа у томе што официри и цивилна лица већи значај придају патриотизму, а подофицири и професионални војници религиозности и традиционализму, као и рационалности и хуманизму. Утврђено је и да испитаници са мањим стажом у односу на оне са вишим већу важност придају рационалности и хуманизму, као и патриотизму.

Пошто је и свака појединачна вредност довољно општа, кандидаткиња је испитивала и повезаност социо-демографских обележја и вредности на овом нивоу. На тај начин је потврдила неке од поменутих општијих налаза, али и установила неке конкретније разлике међу испитаницима из различитих социо-демографских категорија.

За испитивање повезаности особина личности и система вредности кандидаткиња је употребљавала каноничку корелациону анализу, којом се, осим корелација, утврђују и тзв. канонички фактори који окупљају елементе из скупа предикторских варијабли (у овом случају особине личности) и скупа критеријумских варијабли, који у довољној мери корелирају са изолованим факторима. Најпре је испитала корелацију између особина личности и општијих система вредности (латентних димензија) који су утврђени у ранијој факторској анализи. Установила је да су са религиозношћу и традиционализмом у значајној позитивној корелацији конзервативност, ауторитарност и конформизам, а у негативној екстерналност. Позитивну корелацију са рационалношћу и хуманизмом показује генерална компетентност, а негативну психотицизам. Слободарство и патриотизам је у позитивној корелацији са генералном компетентношћу и екстерналношћу, а у негативној са неуротицизмом, психотицизмом и ауторитарношћу. Добијене корелације су углавном ниске, мада су статистички значајне.

Кандидаткиња потом установљава да постоје четири значајна каноничка фактора за објашњење везе између особина личности (први скуп или предикторске варијабле) и вредносних система (други скуп – критеријумске варијабле). Када је реч о првом фактору, с њим из првог скупа највише позитивно корелирају: ауторитарност, конзервативизам, конформизам и

екстравертност, а негативно екстерналност, па се отуда, сматра кандидаткиња, може говорити о *ауторитарном синдрому*. Из другог скупа, са овим фактором највише корелира религиозност и традиционализам, што је наводи на закључак да се овај фактор може назвати *традиционална вредносна оријентација*. Дакле, први канонички фактор је интеракцијски склоп којег с једне стране одређује ауторитарни синдром, а са друге традиционална вредносна оријентација, али је корелација између једне и друге стране умерена ($P=0,43$). Кад је реч о другом фактору, овај канонички фактор дефинишу, с једне стране, низак психотицизам и мизантропија, уз повећану компетентност и екстерналност, а са друге, хуманистичка оријентација и патриотизам наспрам културног хедонизма. Трећи канонички фактор образују у највећој мери, са једне стране, мизантропија, неуротицизам и ауторитарност (неуротична мизантропија, каже ауторка), а са друге, успех у животу и породична сигурност, али је повезаност једне и друге стране ниска и негативна. Најзад, четврти канонички пар у највећој мери одређују, с једне стране, особине као што су конзервативност, слика о себи и генерална компетентност (ове две на обрнут начин од конзервативности), а са друге, културни хедонизам наспрам породичне везаности, патриотизам и успех и породична сигурност, али је и овде корелација једне и друге стране прилично ниска ($P=0,20$). У целини се може закључити да су особине личности повезане са системом вредности, али у релативно ниској до осредњој мери.

У даљем току анализе и приказа резултата кандидаткиња се бави могућношћу прогнозе прихватања вредности на основу особина личности помоћу регресионе анализе по методу „Ентер“. Опет на једној страни имамо особине личности, а на другој пет вредносних система или латентних вредносних оријентација. Ако се задржимо само на коефицијентима мултипле корелације, може се закључити да је повезаност између особина личности (предикторске варијабле) и вредносних система (критеријумске варијабле) статистички значајна, али углавном ниска: у случају *рационализма и хуманизма* 0,27, за *слободарски дух и патриотизам* 0,33, за *успех у животу и породичну сигурност* 0,22, за *културни хедонизам наспрам породичне везаности* 0,22. Највећа је у случају *религиозности и традиционализма*, али и ту је осредња (0,42). Кандидаткиња подробно анализира допринос појединих особина личности прогнозирању критеријумских варијабли (вредносних система).

У Закључним разматрањима се најпре резимирају и наглашавају главни налази, али се пажња обраћа и на неке неочекиване податке (нпр. да млађи испитаници више од старијих преферирају послушност и веру у Бога, а старији демократију) и трага се за могућим објашњењима. Говори се и о елементима ретрадиционализације (кандидаткиња користи и термин „дуализам вредности“), узима се у обзир друштвени контекст (наглашава се да је наше друштво у транзицији), особито када кандидаткиња разматра чињеницу да је повезаност између особина личности и вредносног система у целини ниска иако статистички значајна (са изузетком везе између ауторитарног склопа и ауторитарности и традиционализма). Кандидаткиња наглашава да се у целини може говорити о доминантном *хуманистичко-патриотском профилу припадника наше Војске* и то опрезно доводи у везу са слободарском традицијом српске војске.

Научни значај и допринос дисертације

Кандидаткиња мр Драгана Аларгић је у својој докторској дисертацији проучавала тему која је је и теоријски и практично веома значајна – вредносни систем (структура вредности) и повезаност вредносног система и особина личности, као и социо-демографских карактеристика. Ова је тема од посебног значаја за популацију на којој је обављено емпиријско истраживање – припадници Војске Србије – јер она још пролази карактеристичан и не без противречности процес реформисања.

У теоријском уводу кандидаткиња показује солидно познавање релевантне литературе,

укључујући и савремену, што јој је омогућило да се систематично позабави различитим схватањима и мерењима вредности, те да се определи за одређен приступ и начин мерења вредности (модификован Рокичев поступак). Избор и одређење проблема, а потом и циљева, задатака и хипотеза су теоријски утемељени, али и друштвено релевантни, чиме је кандидаткиња показала осетљивост и за теоријски и за практични значај проблема.

Операционализација варијабли и прикупљање података обављени су преко проверених инструмената, са задовољавајућим метријским карактеристикама. За испитивање је изабран довољно велики стратификовани узорак, уз примену поступка вишеетапног бирања, што побољшава репрезентативност важних стратума и категорија у испитиваној популацији.

У статистичкој обради података употребљене су модерне сложене, мултиваријантне методе – факторска анализа, каноничка дискриминациона анализа, каноничка корелациона анализа и регресиона анализа. То је омогућило кандидаткињи да дође до многих важних и инспиративних налаза и закључака. Овде најпре мислимо на утврђивање факторске структуре у скупу не баш малог броја појединачних вредности, без обзира како ћемо те факторе третирали – као латентне димензије, базичне вредносне оријентације или системе вредности. Именовање откривених фактора је посебно осетљив посао, па су неки изабрани називи дискутабилни. Ништа мање важан допринос представљају резултати дискриминационе анализе, каноничке корелационе анализе и регресионе анализе, којима се утврђује веза између вредносног система и два скупа независних варијабли - социо-демографских карактеристика и особина личности.

У анализи и интерпретацији резултата кандидаткиња показује разумевање значења налаза добијених сложеним статистичким поступцима, смисао за откривање дубљег значења важних резултата, склоност компарирању са резултатима других истраживања, потребу и смисао за уопштавањем, али и потребну обазривост и уздржаност у генерализацијама.

Нема сумње да је ова дисертација значајан допринос у истраживању вредносног система припадника Војске Србије и да ће због тога бити незаобилазна референца у будућим проучавањима исте или сродне проблематике. Но она има и шире значење и значај – највише када је реч о питањима структуре вредности и о димензијама и ограничењима Ајзенкове теорије личности (дакле, једне врло значајне и утицајне теорије) у објашњавању и разумевању вредности. У том смислу она има довољно оригиналних елемената (пре свега у резултатима) који се очекују од једне докторске дисертације. Чак и налази који нису довољно јасни, и који се не могу сматрати дефинитивним, могу бити инспиративни за нове истраживаче и даља истраживања - да се испитају још неке вредности, да се другачије испитују, да се провери значај и неке друге теорије личности за разумевање и објашњавање вредности.

Закључак

Имајући у виду да је ова дисертација израђена у складу са усвојеним пројектом, да у свему задовољава предвиђене стандарде за докторске тезе и, особито, начин како се дошло до резултата, као и саме резултате рада, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду да усвоји овај позитиван извештај и одобри мр Драгани Аларгић да усмено и јавно брани своју докторску дисертацију под називом: *Карактеристике појединца као чиниоци система вредности припадника Војске Србије*.

У Београду, 20. 01. 2013.

КОМИСИЈА:

Проф. др Бора Кузмановић, редовни професор у пензији

Проф. др Миланко Чабаркапа, ванредни професор

Проф. др Љубомир Касагић, редовни професор у пензији

др Оливер Тошковић, доцент